

Bijlage bij informatienota LTA

Augustus/september 2021

Inleiding

Donderdag 1 juli 2021 besprak de commissie samenleving de bespreeknotitie over het Lange termijn accommodatiebeleid (LTA). Tijdens de vergadering zijn verduidelijkingsvragen gesteld over het proces en de inhoud, is veel input gegeven en is een mogelijke motie over uitstel van de besluitvorming aangekondigd. In deze bijlage:

- (a) Verduidelijken we de vervolgstappen in het proces en de rol die de raad hierin heeft;
- (b) Verduidelijken we een aantal inhoudelijke uitgangspunten;
- (c) Geven we aan hoe we de input van de commissie verwerken;
- (d) Informeren we u over de consequenties van uitstellen van de besluitvorming;
- (e) Geven we de verdeling van de investeringen per accommodatiecategorie. Deze schriftelijke vraag stond nog open van voor de commissiebehandeling.

A. Verduidelijken vervolgproces en de rol van de raad

Tijdens de commissievergadering bleek dat het vervolgproces zoals het college dat voor ogen heeft niet voldoende helder is geëld. In deze paragraaf geven we een nadere toelichting.

Rol raad: kaders stellen en controleren

Deze bijlage is een verdiepende aanvulling op de bespreeknotitie LTA juni 2021 (DOC-21-396934). Daarbij willen we benadrukken dat we in het raadsvoorstel voor Q4 2021 u nog niet vragen om concrete keuzes te maken over welke accommodaties de gemeente wel of niet ondersteunt. Dat vindt, wat het college betreft, later in het proces plaats. Gezien de financiële situatie waarin we verkeren kan de raad vanuit het begrotingsproces desgewenst financiële kaders voor het LTA formuleren. Het raadsvoorstel in Q4 2021 gaat over de visie, beleidskaders en de richting van het LTA op hoofdlijnen. Deze beleidskaders zijn, samen met de desgewenst door de raad tijdens de begroting vast te stellen financiële kaders, de handvatten om de vervolgparticipatie in te gaan in 2022 en 2023. Samen met de maatschappelijke organisaties willen we tot uitvoeringsplannen komen. De concrete keuzes die daaruit voortvloeien worden vervolgens aan de raad ter toetsing voorgelegd. Op deze manier kan de raad haar kaderstellende en controlerende rol invullen.

Hoe ziet het vervolgproces eruit?

▪ Afronding eerste fase

Momenteel werken we toe naar de afronding van de eerste fase van het LTA. In Q4 2021 leggen we een voorstel aan u voor. Eerst leggen we de maatschappelijke organisaties het concept ter advisering voor (ter informatie wordt het concept dan ook aan u verstrekt). Dit zijn de organisaties die voor het eerste participatietraject waren uitgenodigd.

Tijdens de commissievergadering van 1 juli zijn vragen gesteld over de participatie van de gebruikers en huurders van de accommodaties en over de bibliotheken. In dit proces zijn de eigenaren/ bestuurders/ beheerders/ exploitanten van de accommodaties voor ons het aanspreekpunt. Het is praktisch onmogelijk om met alle gebruikers en huurders van de vele maatschappelijke accommodaties in gesprek te gaan. Die verantwoordelijkheid ligt bij de bestuurders/ exploitanten/ beheerders. Uiteraard informeren wij via de gebruikelijke kanalen onze inwoners en de gebruikers en huurders van de accommodaties.

▪ Participatie in de vervolgfase

Op basis van de beleidskaders van uw raad gaan we gesprekken aan met de vertegenwoordigers van verschillende accommodatiesoorten (eigenaren/ bestuurders/ exploitanten/ beheerders). Zij zijn onze strategische partners om onze doelstellingen te realiseren, zoals maatschappelijke organisaties en verenigingen. Met hen voeren we verdiepende, verkennende en toekomstgerichte gesprekken. We streven ernaar om de gesprekken fysiek te laten plaatsvinden en organiseren bijvoorbeeld ook een 'bezemgroep' als participanten bij een bijeenkomst verhinderd zijn. Zo krijgen alle betrokken organisaties de gelegenheid om mee te praten. Sleutelwoorden voor deze gesprekken zijn samenwerking, co-creatie, ruimtedeling en clustering. Naast gesprekken met maatschappelijke organisaties, zijn ook de kernraden een belangrijke participant. Zij maken zich sterk voor de leefbaarheid in hun kern. Afgelopen jaren hebben de meeste kernraden hard gewerkt aan kernvisies. We nodigen de kernraden uit om mee te denken in het vervolgtraject. Uiteraard worden hun kernvisies ook meegenomen. Een nadere uitwerking van het vervolgparticipatietraject is onderdeel van het raadsvoorstel van het einde van dit jaar.

B. Verduidelijken uitgangspunten - kaders

De financiële opgaven voor het LTA zijn groot. De komende jaren ontstaan forse tekorten voor nieuwe investeringen. In het verleden zijn bestuurlijke keuzes gemaakt om niet te sparen voor vervangingsinvesteringen. De korte termijn plannen uit het Integrale Huisvestingsplan voor onderwijs (IHP) kunnen we niet uitvoeren omdat we te weinig middelen hebben. Voor de gebouwen die in eigendom zijn van de gemeente is er een onderhoudsvoorziening. Voor sportvelden is er een onderhoudsbudget. Beide zijn op termijn onvoldoende. Ter illustratie: vanaf 2027 zijn er geen middelen meer beschikbaar voor de vervanging van de grasvoetbalvelden.

Om reële verwachtingen te creëren zullen aan de voorkant van het participatietraject in de vervolgfase heldere kaders meegegeven moeten worden. In de bespreeknotitie van 1 juli zijn vijf uitgangspunten benoemd: (1) Toekomstbestendig financiële basis accommodatiebeleid, (2) Behoefte en capaciteit in balans, (3) Minimale kostendeckende marktconform, (4) Prioritering van toekomstige investeringen en (5) Benutten eigen kracht samenleving. Deze uitgangspunten zijn de opmaat voor kaders. De uitgangspunten werken we de komende tijd nader uit tot kaders voor het raadsvoorstel in Q4 2021. Een aantal uitgangspunten in de bespreeknotitie waren nog onvoldoende helder. Daarom volgt hier een nadere duiding.

➤ Benutten eigen kracht samenleving

We kunnen als gemeente niet meer de rol spelen die we de afgelopen decennia hebben gehad. Om accommodaties in stand te houden is een grotere rol van de samenleving nodig. We hebben niet de financiële middelen en ook niet de ambtelijke capaciteit om nieuwbouw- en renovatieprojecten te realiseren, zoals het opknappen van sportcomplexen en dorpshuizen. We hebben als gemeente een wettelijke verantwoordelijkheid voor onderwijshuisvesting en consultatiebureaus. Voor de overige accommodaties zullen de inwoners een grotere verantwoordelijkheid moeten nemen, willen deze in stand blijven.

➤ Behoefte en capaciteit in balans

Voordat gesprekken met maatschappelijke organisaties aangegaan worden, voeren we capaciteitsscans uit om een gezamenlijk vertrekpunt voor de gesprekken te creëren. In een ideaalbeeld sluit de capaciteit van de accommodaties aan bij de (toekomstige) behoefte. Aan de

hand van de capaciteitsnormen kunnen we berekenen wat deze capaciteitsbehoefte is en of vraag en aanbod met elkaar in balans zijn. De uitkomsten hiervan staan niet op zichzelf en moeten worden bezien in relatie tot de lokale situatie en de demografische ontwikkelingen, zodat maatwerk mogelijk blijft. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de capaciteitsnormen van de KNVB voor het aantal voetbalvelden. De capaciteitsnormen bieden zodoende een duidelijk vertrekpunt om samen met de betrokken organisaties het gesprek te voeren over de mogelijkheden voor de toekomst. Het biedt inzicht in kansen voor samenwerking, clustering en efficiënter gebruik van accommodaties. Het geeft ons meer zicht op de faciliterende rol die de gemeente hierbij kan spelen. Daarnaast biedt het een toetsingskader om toekomstige aanvragen te kunnen beoordelen.

Maatschappelijke organisaties en verenigingen ervaren steeds meer de noodzaak om samen te werken en voorzieningen te delen. Door dit te omarmen en te faciliteren ontstaan nieuwe kansen voor de vitaliteit van verenigingen en de leefbaarheid in de kernen. We denken bijvoorbeeld aan een sportkantine die ook gebruikt wordt voor andere activiteiten.

➤ **Marktconforme kostendekkendheid**

Vanuit de wet Markt en overheid zijn gedragsregels opgesteld voor gemeenten en andere overheden. Hierbij wordt de overheid verplicht om de kostendekkendheid van een accommodatie inzichtelijk te maken. De kostendekkendheid is de verhouding tussen de inkomsten en de uitgaven bij een accommodatie. Een kostendekkendheid van 100% betekent dat de inkomsten voldoende zijn om de kosten van een accommodatie te dekken. Dan heb je evenveel inkomsten als uitgaven. Veel accommodaties zijn niet rendabel, waardoor er altijd meer kosten zijn dan inkomsten. De gemeenten stellen accommodaties gesubsidieerd en onder de integrale kostprijs ter beschikking aan organisaties omdat deze accommodaties een belangrijke bijdragen leveren aan maatschappelijke doelstellingen. We streven ernaar om een kostendekkendheid van onze accommodaties te realiseren die vergelijkbaar is met accommodaties in soortgelijke gemeenten of met landelijke normen (marktconform). Vanuit die landelijke normen van NOC*NSF, VNG en regionale benchmark maken we een analyse hoe gemeente Medemblik zich daartoe verhoudt. De benchmark zorgt ervoor dat rekening wordt gehouden met de specifieke kenmerken van gemeente Medemblik zoals de vele kernen. Blijkt dat de kostendekkendheid bij bepaalde accommodaties te laag zit dan is dit 'een knop waaraan gedraaid kan worden'. Dit met het resultaat dat de kosten-inkomsten verhouding meer in balans komt door de huur te verhogen of de gemeentelijke kosten te verlagen.

C. Aanpassingen na de commissievergadering van 1 juli 2021

De commissie gaf op 1 juli het volgende mee aan het college (op hoofdlijnen):

- suggesties voor vervolg participatie (zie onder A: 'Participatie in de tweede fase');
- behoefte aan meer uitleg over enkele uitgangspunten (zie onder B: 'verduidelijken uitgangspunten-kaders').
- onderzoeken:
 - suggesties over de onderzoeken zoals kernoverstijgend werken worden meegenomen;
 - er zijn grote twijfels geuit over de pilot kernbudget;
- zorg over het projectbudget voor de vervolgfase.

We verwerken de input van de commissie als volgt:

1. We schrappen de pilot kernbudget om de volgende redenen:

- zorgen over polarisatie tussen verschillende maatschappelijke organisaties in de kernen. Tijdens de workshops gaven de maatschappelijke organisaties ook aan hier negatief tegenover te staan. De maatschappelijke organisaties hebben een adviserende rol.
- het staat op gespannen voet met de wens om in de toekomst meer kernoverstijgend te werken.

2. Het projectbudget van fase 2 wordt verlaagd

In de bespreknotitie gaven we aan dat er budget nodig is voor het vervolgproces. Door het schrappen van de pilot kernbudget kan dit benodigde budget met ongeveer € 10.000,- worden bijgesteld. Bij de begrotingsbehandeling beslist u over het budget voor het vervolgproces. Zonder het budget kan er geen vervolg aan het LTA worden gegeven zoals nu gepland.

D. Waarom uitstel van de besluitvorming over het LTA niet wenselijk is

Tijdens de commissiebehandeling van 1 juli werd gesproken over een motie om de besluitvorming over het LTA uit te stellen tot na de verkiezingen in maart 2022. Overwegingen waren:

- We staan er nu financieel slecht voor. Dit is een slecht moment om keuzes te maken; wachten op financieel betere tijden;
- De aankondiging van het LTA (en bezuinigingen) kan al leiden tot kaalslag, omdat de energie bij vrijwillige besturen er uit gaat;
- Het LTA wordt politieke speelbal in verband met de verkiezingen;
- Verdere participatie zorgt voor verdeeldheid binnen de kernen omdat men voor het belang van de eigen vereniging gaat;
- We kunnen nog een jaar wachten, de gebouwen storten niet in.

Uitstellen van de besluitvorming over het LTA is niet zonder consequenties. Het brengt een aantal risico's met zich mee:

- **We kunnen het ons financieel niet veroorloven, we hebben beleid nodig**
 - De kosten blijven oplopen, het probleem wordt steeds groter als we niets doen;
 - We komen dichterbij het moment waarop het risico bestaat dat accommodaties niet meer gebruikt kunnen worden. Er is geen ruimte voor vervangingsinvesteringen en er zijn te weinig onderhoudsmiddelen;
- **Het raakt onze bestuurskracht**
 - We hebben verantwoordelijkheid naar onze inwoners en de maatschappelijke organisaties. We hebben verwachtingen geschapen naar de inwoners en de organisaties. Deze blijven dan in onzekerheid terwijl er grote behoefte is aan duidelijkheid.
- **Het raakt andere beleidsterreinen**
 - Andere beleidsterreinen zijn in afwachting van het LTA om voor de komende jaren plannen op te stellen, zoals sociaal domein, vastgoed, de verduurzaming van het vastgoed en het actualiseren van het huidige onderhoudsplan voor ons vastgoed (MJOP).

- Een voorbeeld is de verduurzamingsopgave van ons vastgoed. Hiermee kunnen we pas starten als het LTA is vastgesteld. Door uitstel van het LTA laten we kansrijke momenten voor verduurzaming voorbijgaan.

De optie om een 'rangeermotie' in te dienen is mogelijk mede ingegeven door de onduidelijkheid over het vervolgproces. We hopen met de toelichting in deze notitie een beter beeld te hebben gegeven. Samengevat:

- Voor de verkiezingen voorzien wij geen concrete keuzes over het stoppen van de ondersteuning van accommodaties;
- Wij kiezen ook bewust voor een vervolgtraject waarin concrete keuzes verderop in het proces worden gemaakt. Wij hopen dat het rijk op termijn over de brug komt met extra middelen, met name voor onderwijshuisvesting;
- Met het raadsvoorstel in Q4 2021 brengen wij uw raad in positie om dit complexe dossier vanuit de kaderstellende rol te sturen en hier verantwoordelijkheid voor te nemen, conform uw opdracht tot het opstellen van LTA.

E. Tekort per accommodatiecategorie

De fractie van GB wil weten hoe het tekort dat in 2024 € 350.000,- bedraagt en in 2040 oploopt tot € 1,7 miljoen is verdeeld over verschillende accommodatie categorieën.

Wettelijke taken (onderwijs en consultatiebureaus)	43,4%
Sport & Bewegen	11,4%
Dorpshuizen & MFA's	39,5%
Zwembaden	4,1%
Jeugdcentra	1,6%
Totaal	100%

NB

- We werken op dit moment met globale cijfers. Het beeld is nu niet volledig. Dit overzicht is gebaseerd op de kengetallen en aannames voor de investeringen voor nieuwbouw of vernieuwbouw (inclusief verduurzaming) zoals die in februari 2020 zijn gehanteerd voor het LTA, met de update uit 2021 over onder meer de voetbalvelden uit 2021;
- De buitenzwembaden zijn buiten beschouwing gelaten. Hier zijn geen investeringsprognoses voor gemaakt.
- Na het vaststellen van de beleidskaders die in het vierde kwartaal aan de raad worden voorgelegd kunnen we cijfermatig specifiekere aan de slag.

